

TÜRKİYE’DE BİREYSEL MUTLULUK KAYNAĞI OLAN DEĞERLER ÜZERİNE BİR ANALİZ: MULTINOMIAL LOGIT MODEL

Öğr. Gör. Dr. Sibel SELİM

Celal Bayar Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
sibel.selim@bayar.edu.tr

ÖZET

Öznel refah, bireylerin yaşamlarına ilişkin değerlendirmelerinin bir göstergesidir ve bireylerin bilişsel kararlarını içeren yaşam tatmini, pozitif ve negatif duygu deneyimlerini ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2004 yılı Yaşam Memnuniyeti Araştırması verilerini kullanarak Türkiye’de öznel refah göstergesi olan bireysel mutluluk kaynağı değerlerini analiz etmektir. Multinomial logit modeli kullanılarak gerçekleştirilen analizler, kullanılan her bir değişkenin mutluluk kaynağı olan değerler üzerinde ne derecede etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Multinomial logit model, Öznel refah, Mutluluk, Türkiye.

AN ANALYSIS ON THE VALUES OF INDIVIDUAL HAPPINESS SOURCES IN TURKEY: MULTINOMIAL LOGIT MODEL

ABSTRACT

Subjective well-being refers to how people evaluate their lives, and discusses life satisfaction that includes cognitive decisions of individuals, positive and negative emotional experiences. This paper aims to analyse the values of individual happiness sources as an indicator of subjective well-being in Turkey by using the data set of Life Satisfaction Research 2004 conducted by Turkish Statistical Institute. The analysis performed by using multinomial logit model reveals the effect of each variables used on the values of happiness.

Key Words: Multinomial logit model, Subjective well-being, Happiness, Turkey.

Giriş

Yaşam tatmini ve bireysel mutluluğu yani pozitif duyguları birlikte ele alan ve sübjektif bir ölçü olarak tanımlanan öznel refah kavramı 1980'li yıllardan bugüne pek çok ampirik çalışmaya konu olmuştur (bkz. Andrews ve Withey, 1976; Campbell, 1981; Emmons ve Diener, 1985).

Mutluluk, bireyin bir bütün olarak kendi yaşam kalitesini değerlendirme derecesidir. Mutluluk ile ilgili literatür Easterlin (1974) ile başlamış ve konuyla ilgili çok sayıda araştırma yapılmıştır. Mutluluk, gelir, işteki durum, sağlık, aile, sosyal ilişkiler, güvenlik, özgürlük, ahlaki değerler ve daha pek çok değişkene bağlıdır (Ahn vd., 2004). Mutluluk, genel olarak yaşamın en temel amacıdır ve tüm bireyler mutlu olmak isterler. Ekonomistlerin mutluluk konusunu ele almalarının başlıca üç sebebi vardır. Bunlardan ilki ekonomi politikasıdır. İkincisi kurumsal koşulların etkisi, yani hükümetin güvenilirliği ve bireysel refah için sosyal sermayenin büyüklüğüdür. Üçüncüsü ise öznel refahın oluşumunu anlayabilmektir (Frey ve Stutzer, 2002). Öznel refah, en genel şekilde bireysel mutluluk ve yaşam tatmini hakkında kişisel sorular kullanılarak ölçülmektedir (bkz. Veenhoven, 1996; Diener vd., 1997; Fuentes ve Rojas, 2001; Schyns, 2003; Camfield, 2003; Kahneman ve Krueger, 2006).

Üretken ve çalışmaya değer veren bir insan için mutluluk, onun kendi hayatına hizmet yolundaki başarısının ölçüsüdür. İnsanı mutlu eden yani mutluluk kaynağı olan pek çok değer vardır. Bunlardan bazıları güç, başarı, iş, sağlık, sevgi ve paradır. Her insan için bu değerlerin ölçüsü de farklılık göstermektedir.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de öznel refah göstergesi olan bireysel mutluluk kaynağı değerlerini analiz etmektir. Analizlerde Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2004 yılı Yaşam Memnuniyeti Araştırması verileri kullanılmıştır. Literatürde bireysel mutlulukla ilgili pek çok çalışma olmasına karşın bireysel mutluluk kaynağı olan değerlerin analizi konusunda yapılmış herhangi bir ampirik çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmanın izleyen bölümleri şu şekilde düzenlenmiştir. İkinci bölümde, çalışmada ele alınan Multinomial logit model (MNLM) tanıtılmaktadır. Uygulamanın yer aldığı Üçüncü bölümde ise kullanılan veriler, yöntem ve değişkenler ele alınmakta ve tanımlayıcı istatistiklere yer verilmektedir. Ayrıca, modellere ait tahmin sonuçları sunulmaktadır. Dördüncü bölümde, çalışmada elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

Multinomial Logit Model

Multinomial Logit Model, çıktı (outcome) kategorileri arasında tüm mümkün karşılaştırmalar için iki değerli logit modellerin eşanlı bir şekilde tahminlenmesi olarak düşünülebilir. Yani MNLM iki değerli logit modelin genişletilmiş halidir. Gerçekte iki değerli logit modelden elde edilen tahminler MNLM'nin parametrelerinin tutarlı tahminlerini sağlar (Begg ve Gray, 1984). Örneğin, üç çıktı söz konusu ise MNL, 1 ve 2, 1 ve 3 ile 2 ve 3 çıktıları karşılaştırarak ardı ardına üç adet iki değerli logite eşittir (Long, 1997, s.151). Sıralı olmayan kategorik değişkenlere pek çok örnek verilebilir. Kişilerin işe giderken kullandıkları ulaşım araçlarının tercihi (otobüs, tren veya taksi),

meslek tercihi (vasıflı, vasıfsız, usta veya yönetici), yaşanılan bölge tercihi (kuzey, güney, doğu, batı) gibi... Multinomial logit model kullanılarak pek çok çalışma yapılmıştır (bkz. Molera ve Albaladejo, 2007; Potoglou ve Kanaroglou, 2007; Loo,2007; Zissimopoulos ve Karoly, 2007; Vargas, 2000; Parsons, 1999; Borooah, 1999; Bhat, 1998; Bhat ve Pulugurta, 1998; Galster ve Santiago, 2006; Southworth, 2006; Boltz ve Carter, 2006; Andrew ve Meen, 2006; Kenyon, 2007; Güris vd., 2007, Goktolga vd., 2006).

Fayda maksimizasyonu, sıralı olmayan kategorik modellerin yapısını anlayabilmek için iyi bir başlangıç noktasıdır. J adet alternatif arasından bir tercih yapıldığında ($j=1,2,\dots,J$), i . bireyin ($i=1,2,\dots,N$) j . alternatiften elde ettiği fayda U_{ij} ile gösterilmektedir (Borooah, 2002, s.45). Fayda aşağıdaki gibi ifade edilebilir.

$$U_{ij} = U(x_{ij}) = \bar{U}(x_{ij}) + \varepsilon(x_{ij}) \quad (1)$$

Eğer $k \neq j$ için,

$$U(x_{ij}) > U(x_{ik})$$

veya

$$\varepsilon(x_{ik}) - \varepsilon(x_{ij}) < U(x_{ij}) - U(x_{ik}) \text{ ise,}$$

j . alternatifi seçilme olasılığı aşağıdaki gibidir.

$$P_{ij} = P[\varepsilon(x_{ik}) - \varepsilon(x_{ij}) < \bar{U}_j - \bar{U}_k] = G[\bar{U}_j - \bar{U}_k]. \quad (2)$$

Burada $\bar{U}_j = \bar{U}(x_{ij})$, $G(\cdot)$; ε_j lerin farkının kümülatif dağılım fonksiyonudur. \bar{U}_j , x_{ij} 'nin doğrusal bir fonksiyonu olarak varsayılırsa $\bar{U}(x_{ij}) = \beta'x_{ij}$ ifadesine eşittir. $\varepsilon(x_{ij}) = e_{ij}$, x_{ij} 'nin fonksiyonu değildir ve e_1, \dots, e_J 'ler istatistiki olarak bağımsızdır. ε_k ve ε_j 'nin birbirinden bağımsız olarak normal dağılım göstermesi durumunda bunların farkları da normal olarak dağılır.

Multinomial Logit Model, sosyal araştırmalarda nominal kategorik bağımlı değişkenleri analiz etmek için yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Multinomial logit model, açıklayıcı değişkenlerin sıralı olmayan çıktıya sahip olan bir bağımlı değişken üzerindeki etkisini tahminlemektedir. (3) no'lu denklem, $j = 1,2,\dots,J-1$ için $\text{Prob}(y = j)$ olasılığını vermektedir. Yani i . bireyin j . alternatifi seçme olasılığını göstermektedir.

$$Pr ob(y = j) = \frac{e^{\sum_{k=1}^K \beta_{jk} x_k}}{1 + \sum_{j=1}^{J-1} e^{\sum_{k=1}^K \beta_{jk} x_k}} \quad (3)$$

Modelde β , iki indise sahiptir. Bunlardan k , x bağımsız değişkenlerini ve j , çıktı kategorilerini ayıran indislerdir. j indisi β tahminlerinin $J-1$ setinin olduğunu gösterir. Diğer bir ifadeyle, toplam parametre tahminleri sayısının $(J-1)K$ olacağını gösterir. Örnek hacminin $(J-1)K$ değerinden büyük olması gerekir. Örneğin, sabit terim ve 5 çıktı kategorisini içeren 10 açıklayıcı değişken söz konusu ise toplam parametre tahminleri sayısı 40 olacaktır. Genellikle bağımlı değişkenin son kategorisi, diğer kategorilerle karşılaştırılmak için referans kategori olarak seçilir (Liao, 1994, s.48).

Multinomial logit modelin bir varsayımı İlişkisiz Alternatiflerin Bağımsızlığı (IIA, Independence of Irrelevant Alternatives)dir. Alternatifler arasındaki bağımsızlık özelliği, iki alternatif seçme olasılıkları oranının mevcut üçüncü bir alternatiften bağımsız olması şeklinde tanımlanmaktadır. Multinomial logit model sapmaların bağımsız olduğu varsayımına dayanır. Bu model,

$$\frac{P_{ij}}{P_{ik}} = \frac{e^{\bar{U}_{ij}}}{e^{\bar{U}_{ik}}} \quad ve \quad \ln \frac{P_{ij}}{P_{ik}} = \bar{U}_{ij} - \bar{U}_{ik} \quad (4)$$

şeklinde belirtilen fark oranının j ve k alternatifleri arasında tercih yapmanın nispi olasılıklarının üçüncü bir alternatifin varlığından etkilenmediğini ileri sürmektedir. Alternatiflerin bağımsızlığı için uygulanan Ki-kare testi yani Hausman testi, bağımlı değişkendeki tercihlerden birini çıkararak sınırlandırılmamış model ile sınırlandırılmış model tahminlerini karşılaştırmaktadır (bkz. Long, 1997, s.184; Green, 2002, s.724; Cramer, 2003, s.109). Eğer bu iki model arasındaki fark anlamlı bulunursa bu varsayım geçerli değildir. Hausman test istatistiği aşağıda verilmiştir.

$$\chi^2 = (\hat{\beta}_s - \hat{\beta}_f)' [\hat{V}_s - \hat{V}_f]^{-1} (\hat{\beta}_s - \hat{\beta}_f) \quad (5)$$

Burada s , sınırlanmış model, f ise sınırlanmamış modelin tercihler setine, \hat{V}_s ve \hat{V}_f sırasıyla asimptotik kovaryans matrisinin tahminlerine dayanmaktadır.

Uygulama

Veriler, Yöntem ve Kullanılan Değişkenler

Bu çalışmada, Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2004 yılı Yaşam Memnuniyeti Araştırması ham verileri kullanılarak Türkiye'de öznel refah göstergesi olan bireysel

mutluluk kaynağı değerleri analiz edilmiştir. Bireysel mutluluk kaynakları; güç, başarı, iş, sağlık, sevgi ve parayı temsil eden 6 nominal değişken olarak ölçülmüştür. Bağımlı değişkenin yapısından dolayı analizlerde MNLM kullanılmıştır. Bu çalışmada analizler, 6663 bireyden elde edilen anket sonuçlarına göre yapılmıştır. Multinomial logit model spesifikasyonunun verilere uygun olup olmadığını belirlemek için alternatifler arasındaki bağımsızlık (IIA) Hausman ve McFadden (1984) tarafından geliştirilen Hausman testi ile test edilmiştir. Kullanılan değişkenler yerleşim yeri, bireyin yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, medeni durumu, istihdam durumu, gelir ve bireyin gelecekte umutlu olup olmadığıdır. Analizlerde kullanılan 2004 yılı Yaşam Memnuniyeti Araştırması değişken tanımlamaları Ek-1’de sunulmuştur.

Tanımlayıcı İstatistikler

Analizlerde kullanılan 6663 bireyden elde edilen anket ile ilgili tanımlayıcı istatistikler Tablo 1’de sunulmuştur. Tablo 1 incelendiğinde bireylerin %68’i kentte, %32’si ise kırsal kesimde yaşamaktadır. Bireylerin yaklaşık %54’ü kadın, %46’sı erkektir. Ankette 18-30 yaş grubundaki bireylerin oranı %30 iken ankete katılanların yaklaşık %28’i 51 ve üzeri yaşta. Bireylerin %21.5’i en düşük gelir grubunda, %10’u ise en yüksek gelir grubunda bulunmaktadır. Ankete katılanların medeni durumu incelendiğinde ise bireylerin %75’inin evli olduğu ve en az yüzdeyi “dul, boşanmış ve ayrı yaşayanlar”ın oluşturduğu görülmektedir. Bireylerin eğitim durumları dikkate alındığında, ilkökul mezunu olanların oranı en yüksek, ortaokul mezunu olanların oranı ise en düşük düzeydedir. Bireylerin %66’sı işsiz olup %17’si ise düzenli ücretli olarak çalışmaktadır. Bireylere gelecekte umutlu olup olmadıkları sorulduğunda ortalama olarak gelecekte umutlu olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca Türkiye’deki kişileri en fazla mutlu eden değerlerin sağlık olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 2 ve Şekil 1).

Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Std. Sapma	Min	Max
Mutluluk kaynağı	4.090	0.841	1	6
Yerleşim yeri				
Kır (Temel sınıf)	0.320	0.466	0	1
Kent	0.680	0.466	0	1
Cinsiyet				
Kadın(Temel sınıf)	0.543	0.498	0	1
Erkek	0.457	0.498	0	1
Yaş				
18-30(Temel sınıf)	0.300	0.458	0	1
31-40	0.230	0.421	0	1
41-50	0.193	0.395	0	1
51 ve üzeri	0.278	0.448	0	1

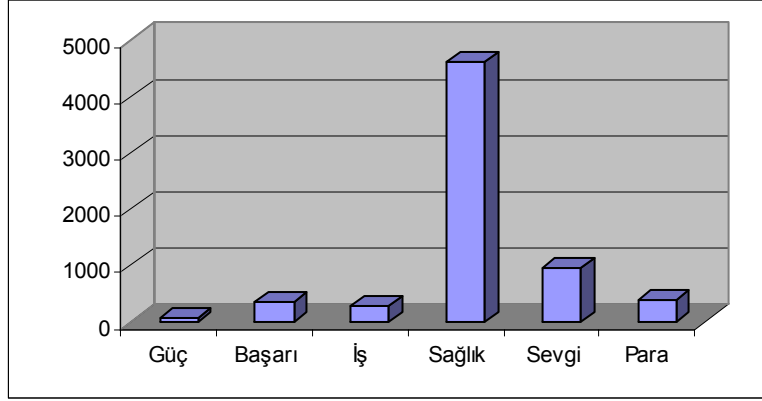
Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Std. Sapma	Min	Max
Gelir grupları				
0-319 TL(Temel sınıf)	0.215	0.411	0	1
320-416 TL	0.172	0.378	0	1
417-583 TL	0.170	0.375	0	1
584-833 TL	0.207	0.405	0	1
834 -1,666 TL	0.133	0.340	0	1
1,667TL ve üzeri	0.103	0.304	0	1
Medeni durum				
Bekar(Temel sınıf)	0.171	0.376	0	1
Evli	0.753	0.431	0	1
Dul, boşanmış, ayrı yaşıyor	0.076	0.265	0	1
Eğitim				
Okuryazar değil ve okuryazar olup okul bitirmeyen(Temel sınıf)	0.218	0.413	0	1
İlkokul	0.463	0.499	0	1
Ortaokul	0.076	0.265	0	1
Lise	0.163	0.369	0	1
Üniversite ve üzeri	0.081	0.272	0	1
İşteki Durum				
Çalışmıyor(Temel sınıf)	0.663	0.473	0	1
Düzenli ücretli(Maaşlı)	0.175	0.380	0	1
Yevmiyeli(Mevsimlik, arızı, geçici)	0.034	0.181	0	1
İşveren	0.013	0.113	0	1
Kendi hesabına	0.083	0.276	0	1
Ücretsiz aile işçisi	0.032	0.176	0	1
Gelecekte umutlu olma	2.374	0.705	1	4

Tablo 2. Türkiye’de Mutluluk Kaynağı Olan Değerler

Mutluluk kaynağı olan değerler	Frekans	Yüzde
Güç	60	0.9
Başarı	353	5.3
İş	266	3.99
Sağlık	4628	69.46
Sevgi	960	14.41
Para	396	5.94
Toplam	6663	100

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2004.

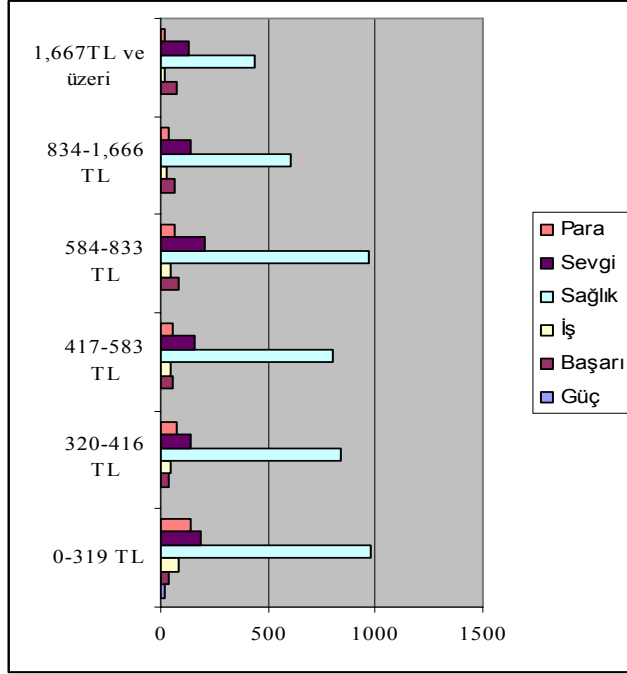


Şekil 1. Türkiye’de Mutluluk Kaynağı Olan Değerler
Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2004.

Model Tahminleri

Bireysel mutluluk kaynağı olan değerlere ait MNLM sonuçları Tablo 3’de sunulmuştur. Daha önce ifade edildiği gibi, bu modelin kullanılabilmesi için alternatiflerin birbirinden bağımsız olması gerekmektedir. Bu amaçla gerçekleştirilen ve Tablo 3’de belirtilen Hausman testine göre IIA varsayımının geçerli olduğu ve MNLM’in uygulanabilirliği ortaya çıkmıştır.

Bireysel mutluluk kaynağı olan değerler daha önce belirtildiği gibi 6 kategori olarak belirlenmiştir. Tüm kategoriler ile karşılaştırma yapmak istenilen temel kategori “sağlık” olarak seçilmiştir. Tablo 3’deki tüm modellerde ilk sütunda elde edilen katsayılar, ikinci sütunda RRR ve üçüncü sütunda z istatistiği verilmiştir. Modeller RRR dikkate alınarak yorumlanacaktır. Model sonuçlarına göre, kentsel kesimde yaşayanlar güçlü olmanın bireysel mutluluğu getirdiğini kırsal kesimde yaşayanlardan 2 kat daha fazla düşünmektedir. İş sahibi olmanın mutluluk getirdiğine inanlar için bu oran biraz daha azdır. Erkekler bir işe sahip olmanın mutluluk getirdiğine kadınlardan yaklaşık olarak 5 kat daha fazla inanırken, bu oran mutluluk kaynağı olarak sevgiyi tercih edenlerde en düşük düzeydedir. Yani erkekler sevginin mutluluk getirdiğine kadınlardan daha az inanmaktadır. Yaş grupları incelendiğinde güç ve başarı kategorisinde 51 yaş ve üzerindeki bireylere ait değişkenlerin katsayıları istatistiksel olarak anlamlı bulunurken diğer üç kategoride ise tüm yaş gruplarına ait katsayılar anlamlı bulunmuştur. Buna göre, tüm yaş gruplarındaki bireyler güç, iş, başarı, para ve sevginin mutluluk getirdiğine 18-30 yaş grubundaki bireylerden daha az inanmaktadır. Bireylerin gelirleri incelendiğinde, gelir artışının mutluluk getirmede düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bu durum, iş ve para kategorilerinde daha belirgindir (bkz. Tablo 3, Şekil 2).



Şekil 2. Türkiye’de Gelir Gruplarına Göre Mutluluk Kaynağı Olan Değerler

Tablo 3’deki model sonuçlarına göre, bireyin güçlü olmasının daha fazla mutluluk getirdiğine inanması evli olanlarda bekarlara göre daha azdır. Bu durum mutluluk kaynağı olan tüm değerlerde benzerlik göstermektedir. Eğitim düzeyleri dikkate alındığında, mutluluk kaynağı olarak gücü tercih edenler arasında istatistiksel olarak anlamlı olan eğitim düzeyi sadece ortaokul mezunlarına aittir. Güçlü olma isteğinin ortaokul mezunlarından ziyade okuryazar olmayan ve okuryazar olup okul bitirmemiş olanlarda daha fazla olduğu görülmektedir. Üniversite ve üzeri eğitilmiş bireyler sevginin mutluluk getireceğini okuryazar olmayan ve okuryazar olup okul bitirmemiş olanlardan yaklaşık 1.5 kat daha fazla düşünmektedir. Model sonuçlarından da görüldüğü gibi para ve iş kategorilerinde eğitimin önemli bir rolü olduğu açıktır. Bireylerin işteki durumu incelediğinde düzenli ücretli olanlar gücün mutluluk getirdiğine inancını herhangi bir işi olmayanlara göre daha az taşırlar. Ayrıca, işveren olarak çalışan bireyler işsizlere göre yaklaşık olarak 2 kat daha fazla başarının mutluluk getirdiğini belirtmişlerdir. Yevmiyeli olarak çalışanlar ise paranın mutluluk getirdiğine işsizlerle karşılaştırıldığında 3 kat daha fazla inanmaktadır. Gelecekte umudu az olan bireyler başarının mutluluk getirmediğine, iş sahibi olma ve paranın ise daha fazla mutlu eden değerler olduğuna inanmaktadırlar.

Tablo 3. Mutluluk Kaynağı Olan Değerler: Multinomial Logit Model

	Güç			Başarı			İş			Sevgi			Para		
	Katsayı	RRR	z	Katsayı	RRR	z	Katsayı	RRR	z	Katsayı	RRR	z	Katsayı	RRR	z
Yerleşim yeri															
Kent	0.798	2.221	2.280**	-0.163	0.850	-1.130	0.341	1.407	2.130**	-0.039	0.962	-0.450	-0.146	0.864	-1.190
Cinsiyet															
Erkek	1.079	2.942	3.380***	0.853	2.346	6.100***	1.527	4.603	8.840***	-0.183	0.833	-1.960**	0.701	2.016	5.090***
Yaş															
31-40	-0.760	0.468	-1.640*	-0.203	0.816	-1.100	-0.589	0.555	-2.990***	-0.534	0.586	-4.980***	-0.472	0.624	-2.740***
41-50	0.038	1.039	0.090	-0.229	0.795	-1.120	-0.948	0.387	-4.010***	-0.585	0.557	-5.020***	-0.369	0.691	-2.040**
51 ve üzeri	-1.664	0.189	-3.020	-0.904	0.405	-3.750***	-1.481	0.227	-5.720***	-0.817	0.442	-6.640***	-0.522	0.593	-2.830***
Gelir grupları															
320-416 TL	-0.373	0.689	-0.900	0.082	1.086	0.330	-0.482	0.618	-2.320**	-0.089	0.915	-0.710	-0.297	0.743	-1.900*
417-583 TL	-0.625	0.535	-1.370***	0.272	1.312	1.140	-0.458	0.632	-2.170**	0.022	1.022	0.170	-0.465	0.628	-2.610***
584-833 TL	-0.741	0.477	-1.640*	0.343	1.409	1.490	-0.760	0.468	-3.480***	0.040	1.040	0.320	-0.531	0.588	-3.020***
834-1,666 TL	0.001	1.001	0.001	0.273	1.314	1.100	-0.864	0.421	-3.260***	0.108	1.114	0.770	-0.506	0.603	-2.350**
1,667TL ve üzeri	-0.634	0.531	-1.020	0.482	1.619	1.840*	-0.853	0.426	-2.800***	0.295	1.343	1.890*	-0.757	0.469	-2.670***
Medeni durum															
Evli	-1.061	0.346	-2.720***	-1.161	0.313	-6.870***	-0.958	0.384	-5.190***	-0.137	0.872	-1.230	-0.432	0.649	-2.480***
Dul, boşanmış, ayrı yaşıyor	0.123	1.131	0.210	-0.438	0.645	-1.380	-0.818	0.441	-2.040**	-0.418	0.658	-2.100**	-0.258	0.773	-0.970
Eğitim düzeyi															
İlkokul	-0.300	0.741	-0.750	0.781	2.184	2.410**	-0.393	0.675	-1.800*	0.003	1.003	0.030	-0.651	0.522	-4.410***
Ortaokul	-1.323	0.266	-1.620*	1.190	3.288	3.180***	-0.461	0.631	-1.480	0.153	1.165	0.920	-0.827	0.437	-3.200***
Lise	0.056	1.058	0.120	1.991	7.324	5.900***	-0.011	0.989	-0.040	0.222	1.248	1.520	-0.583	0.558	-2.710***
Üniversite ve üzeri	-1.116	0.328	-1.320	2.172	8.777	6.130***	0.097	1.102	0.300	0.323	1.382	1.850*	-0.656	0.519	-2.200**

Tablo 3. Mutluluk Kaynağı Olan Değerler: Multinomial Logit Model (devamı)

	Güç			Başarı			İş			Sevgi			Para		
	Katsayı	RRR	z	Katsayı	RRR	z	Katsayı	RRR	z	Katsayı	RRR	z	Katsayı	RRR	z
İşteki Durum															
Düzenli ücretli (Maaşlı)	-0.790	0.454	-1.810*	-0.145	0.865	-0.920	-0.079	0.924	-0.410	0.022	1.022	0.190	0.287	1.332	1.610*
Yevmiyeli (Mevsimlik, arızı, geçici)	-0.194	0.823	-0.310	-0.287	0.751	-0.800	0.205	1.228	0.720	0.472	1.604	2.320**	1.111	3.038	4.980***
İşveren	0.079	1.082	0.070	0.615	1.849	1.690*	0.184	1.202	0.330	0.514	1.672	1.670*	0.661	1.936	1.330
Kendi hesabına	-0.494	0.610	-0.880	0.059	1.061	0.270	0.128	1.137	0.560	-0.161	0.852	-0.970	0.343	1.409	1.800*
Ücretsiz aile işçisi	-0.171	0.843	-0.230	-0.849	0.428	-2.030**	-1.104	0.331	-2.080**	0.040	1.041	0.200	-0.036	0.964	-0.120
Gelecekte umutlu olma	0.217	1.242	1.240	-0.154	0.857	-1.760*	0.355	1.426	4.110***	-0.062	0.940	-1.160	0.356	1.427	4.950***
Sabit	-4.044		-6.200***	-2.951		-7.390***	-2.843		-8.630***	-0.889		-4.690***	-2.254		-8.570***
Hausman testi															
χ^2 (92)		1.7200													
Prob> χ^2		0.9998													
Log likelihood		-6264.7534													
Pseudo R ²		0.0842													
Örnek hacmi (N)		6,663													

Not: ***p<.01, **p<.05, *p<.10. Bağımlı değişken için belirlenen tercihler arasından temel kategori “sağlık” olarak seçilmiştir.

Sonuç

Bu çalışmada Türkiye’de öznel refah göstergesi olan bireysel mutluluk kaynağı değerleri MNLM kullanılarak analiz edilmiştir. Model sonuçları, kullanılan her bir bağımsız değişkenin mutluluk kaynağı olan değerler üzerinde farklı etkilere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, elde edilen sonuçlar bireylerin mutluluk kaynağı olarak bir iş sahibi olmayı tercih etmesinde cinsiyetin önemli bir rolü olduğunu, iş ve paraya sahip olmanın daha fazla mutluluk getireceğine inanan bireyler için ise gelirin ve eğitimin önemli olduğunu göstermiştir.

Kaynaklar

- Ahn, N. Garcia, J. R. & Jimeno, J. F. (2004)**, “The Impact of Unemployment on Individual Well-Being in the EU”, *European Network of Economic Policy Research Institutes, Working paper*, No:29.
- Andrew, M. ve Meen G. (2006)**, “Population Structure and Location Choice: A Study of London and South East England”, *Papers in Regional Science*, 85(3): 401-419.
- Andrews, F. M. & Withey, S.B. (1976)**, *Social Indicators of Well-being* (Plenum Press, New York).
- Bhat, C. R. (1998)**, “Accommodating Variations in Responsiveness to Level-of-Service Measures in Travel Mode Choice Modelling”, *Transportation Research A*, 32(7): 495-507.
- Bhat, C. R. ve Pulugurta, V. (1998)**, “A Comparison of Two Alternative Behavioral Choice Mechanisms for Household Auto Ownership Decisions”, *Transportation Research B*, 32(1): 61-75.
- Begg, C. B. ve Gray, R. (1984)**, “Calculation of Polychotomous Logistic Regression Parameters Using Individualized Regressions”, *Biometrika*, 71: 11-18.
- Boltz, F. ve Carter, D. R. (2006)**, “Multinomial Logit Estimation of a Matrix Growth Model for Tropical Dry Forests of Eastern Bolivia”. *Can. J. For. Res.* 36: 2623-2632.
- Borooah, V. K. (1999)**, “Is There a Penalty to Being A Catholic in Northern Ireland: An Econometric Analysis of the Relationship Between Religious Belief and Occupational Success”, *European Journal of Political Economy*, 15: 163-192.
- Borooah, V. K. (2002)**, *Logit and Probit, Ordered and Multinomial Models*, series/number 07-138, Thousand Oaks, Sage Publications.
- Camfield, L. (2003)**, “Using Subjective Measures of Wellbeing in Developing Countries”, ESRC research group on wellbeing in developing countries. *ESRC Economic & Social Research Council*.
- Campbell, A. (1981)**, *The Sense of Well-being in America*, McGraw-Hill, New York.
- Cramer, J. S. (2003)**, *Logit Models from Economics and Other Fields*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Diener, E. Suh, E. & Oishi, S. (1997)**, “Recent Findings on Subjective Well-Being”, *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24: 25-41.
- Easterlin, R. (1974)**, “Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence”, in David, P. A. and Melvin, W. R. *Nations and Households in Economic Growth* Palo Alto: Stanford University Press.
- Emmons, R.A. & Diener, E. (1985)**, “Factors Predicting Satisfaction Judgment: A Comparative Examination”, *Social Indicators Research*, 16: 157–167.

- Frey, B. & Stutzer, A. (2002)**, “What can Economists Learn From Happiness Research?”, *Journal of Economic Literature*, 40(2): 402-35.
- Fuentes, N. & Rojas, M. (2001)**, “Economic Theory and Subjective Well-Being: Mexico”, *Social Indicators Research*, 53: 289-314.
- Galsteter, G. C. ve Santiago, A. M. (2006)**, “What’s the Hood Got to Do with it? Parental Perceptions About How Neighborhood Mechanisms Affect Their Children”, *Journal of Urban Affairs*, 28(3): 201-226.
- Goktolga, Z. G., Bal, S. G. ve Karkacier O. (2006)**, “Factors Effecting Primary Choice of Consumers in Food Purchasing: The Turkey Case”, *Food Control*, 17: 884-889.
- Greene, W. H. (2002)**, *Econometrics Analysis*, 5th edn. Upper Saddle, NJ: Prentice-Hall.
- Guris, S. Metin, N. ve Caglayan, E. (2007)**, “The Brand Choice of Wine Consumers: A Multinomial Logit Model”, 41: 447-460.
- Hausman, J. ve McFadden, D. (1984)**, “Specification Tests for the Multinomial Logit Model”, *Econometrica*, 52: 1219-1240.
- Kahneman, D. & Krueger, A. B. (2006)**, “Developments in the Measurement of Subjective Well-Being”, *Journal of Economic Perspectives*, 20(1): 3-24.
- Kenyon, H. T. (2007)**, “Predictors of Delayed College Enrollment and The Impact of Socio Economic Status”, *The Journal of Higher Education*, 78(2): 188-214.
- Liao, T. F. (1994)**, *Interpreting Probability Models, Logit, Probit, and Other Generalized Linear Models*, series/number 07-101, Thousand Oaks, Sage Publications.
- Long, J.S. (1997)**, *Regression Models for Categorical and Limited Dependent Variables*, Thousand Oaks CA: Sage Publications.
- Loo, B. P. Y. (2007)**, “Passengers’ Airport Choice Within Multi-Airport Regions(Mars): Some Insights from a Stated Preference Survey at Hong Kong International Airport”, *Journal of Transport Geography*, (in press).
- Molera, L. ve Albaladejo, I. P. (2007)**, “Profiling Segments of Tourists in Rural Areas of South-Eastern Spain”, *Tourism Management*, 28: 757-767.
- Parsons, G. R. (1999)**, “A Comparison of Welfare Estimates from Four Models for Linking Seasonal Recreational Trips to Multinomial Logit Models of Site Choice”, *Journal of Environmental Economics and Management*, 38: 143-157.
- Potoglou, D. ve Kanaroglou, P. S.(2007)**, “Modelling Car Ownership in Urban Areas: A Case Study of Hamilton”, Canada.(in press).
- Schyns, P. (2003)**, *Income and Life Satisfaction. A Cross-national and Longitudinal Study*, Eburon, Delft.
- Southworth, C. (2006)**, “The Dacha Debate: Household Agriculture and Labor Markets in Post-Socialist Russia”, *Rural Sociology*, 71(3): 451-478.
- Vargas, Y. R. (2000)**, “Small Business Financing Sources Between Immigrants and Natives in Puerto Rico”, *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 40: 387-399.
- Veenhoven, R. (1996)**, “Developments in Satisfaction Research”, *Social Indicators Research*, 37: 1- 46.
- Zissimopoulos, J. M. ve Karoly, L. A. (2007)**, “Transitions to Self-Employment at Older Ages : The Role of Wealth, Health, Health Insurance and Other Factors”, *Labour Economics*, 14: 269-295.

EK-1

2004 Yaşam Memnuniyeti Araştırması Değişken Tanımlamaları (TÜİK)

Değişken	Tanım
MUTLULUK KAYNAĞI	Sizi hayatta en çok ne mutlu eder? 1 Güç 2 Başarı 3 İş 4 Sağlık 5 Sevgi 6 Para
YERLEŞİM YERİ	1 Kent 2 Kırsal
CİNSİYET	0 Kadın 1 Erkek
YAŞ	18-30 yaş arası 31-40 yaş arası 41-50 yaş arası 51 yaş ve üzeri
EĞİTİM	Eğitim durumunuz nedir? 1 Okuma yazma bilmiyor 2 Okuryazar olup okul bitirmeyen 3 İlkokul 4 İlköğretim 5 Açık ilköğretim 6 Genel ortaokul 7 Mesleki ortaokul 8 Genel lise 9 Meslek lisesi 10 Açık lise 11 Açık öğretim 12 Yüksekokul 13 Üniversite 14 Yüksek lisans-Doktora

MEDENİ DURUM

Medeni durumunuz nedir?

- 1 Bekar
- 2 Evli
- 3 Dul, boşanmış ve ayrı yaşayanlar

İŞTEKİ DURUM

Çalıştığınız işteki durumunuz nedir?

- 1 Düzenli ücretli(maaşlı)
- 2 Yevmiyeli (mevsimlik, arazi, geçici)
- 3 İşveren
- 4 Kendi hesabına
- 5 Ücretsiz aile işçisi

EKONOMİK DURUM

Hanenizin aylık toplam kullanılabilir net geliri(maaş, ücret, kira, faiz vb gelirleri) şimdi okuyacağım gelir gruplarından hangisine girmektedir?

- 1 0-319 milyon TL
- 2 320-416 milyon TL
- 3 417-583 milyon TL
- 4 584-833 milyon TL
- 5 834 milyon - 1 milyar 166 milyon TL
- 6 1 milyar 167 milyon TL

GELECEKTEN UMUTLU OLMA

Kendi geleceğinizden ne kadar umutlusunuz?

- 1 Çok umutluyum
- 2 Umutluyum
- 3 Umutlu değilim
- 4 Hiç umutlu değilim